

НОВІ ПРАКТИКИ В РОЗСЛІДУВАННІ ТА ПРИТЯГНЕННІ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЦИФРОВОГО НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ЖІНОК

Проект Ради Європи
«Боротьба з насильством стосовно
жінок в Україні – Етап II» (COVAW-II)

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

НОВІ ПРАКТИКИ В РОЗСЛІДУВАННІ ТА ПРИТЯГНЕННІ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЦИФРОВОГО НАСИЛЬСТВА СТОСОВНО ЖІНОК

Проєкт Ради Європи
«Боротьба з цифровим та сексуальним насильством
стосовно жінок у Боснії та Герцеговині»

Авторка: проф. Кім Баркер (Kim Barker)

Публікацію перекладено українською мовою в рамках
проєкту Ради Європи "Боротьба з насильством
стосовно жінок в Україні - Етап II" (COVAW-II)

Оригінал англійською:
“Emerging Practices in the
Investigation and Prosecution of
Digital Violence against Women”

Думки, висловлені в цьому
документі, є відповідальністю
автора(-ів) і не обов’язково
відображають офіційну політику
Ради Європи.

Усі права захищено. Відтворення
уривків (до 500 слів) дозволяється,
за винятком комерційних цілей, за
умови збереження цілісності тексту,
уривок не використовується поза
контекстом, не надає контексту,
не надає неповної інформації або
не вводить читача в оману іншим
чином щодо характеру, обсягу або
змісту тексту. Оригінальний текст
обов’язково має бути позначений
у такий спосіб: «© Рада Європи, рік
публікації».

Усі запити щодо відтворення або
перекладу всього або частини
цього документа слід направляти до
Директорату з питань комунікації
(F-67075 Strasbourg Cedex або
publishing@coe.int).

Усю іншу кореспонденцію стосовно
цього документа слід надсилати до
відділу з питань гендерної рівності
Генерального директорату з питань
демократії та людської гідності.

Дизайн та макет:
ФОП Ніжинська Юлія Володимирівна

Фото: © Good Way

© Рада Європи, березень 2025 р.

Зміст

ГЛОСАРІЙ ТА АБРЕВІАТУРИ	4
ВСТУП	6
Загальна інформація	6
ЩО ТАКЕ НАСИЛЬСТВО СТОСОВНО ЖІНОК, СКОЄНЕ В ІНТЕРНЕТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ?	8
Загальна інформація про НСЖСІВТ	8
Основні терміни та поведінкові прояви	9
Гендерно-диференційований характер НСЖСІВТ	13
Континуум насильства та інтерсекційна дискримінація	14
Розвінчування упереджень, стереотипів та міфів щодо НСЖСІВТ	15
ПРОТИДІЯ ТА БОРОТЬБА З НАСИЛЬСТВОМ СТОСОВНО ЖІНОК, СКОЄНИМ В ІНТЕРНЕТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ	19
Керівні принципи	19
Гендерна чутливість	20
Спілкування та взаємодія з постраждалими особами	21
Притягнення до відповідальності та покарання винних	24
Захист права на приватне життя та запобігання актам помсти	26
РОЗСЛІДУВАННЯ ФАКТІВ НСЖСІВТ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЬОГО	28
Правоохоронна діяльність та збирання доказів	28
Забезпечення та збирання цифрових доказів	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДЖЕРЕЛА ТА ПОСИЛАННЯ	42

Глосарій та аббревіатури

КЛДЩЖ (CEDAW)	Комітет Організації Об'єднаних Націй з ліквідації дискримінації щодо жінок
РЄ (CoE)	Рада Європи
Цифрові докази	Практика відновлення, вилучення та дослідження матеріалів, знайдених у цифрових та електронних пристроях, що зберігають і фіксують дані
ЦНСЖ (DVAW)	Цифрове насильство стосовно жінок
ЄІГР (EIGE)	Європейський інститут з гендерної рівності
ЄСМ (EJN)	Європейська судова мережа
ГН (GBV)	Гендерне насильство
Гендерна сліпота	Термін, що описує поняття закріплення ролей і прав на основі гендеру, що, відповідно, не враховує недоліки, які виникають через призначення таких ролей
ГМПБКЗ (G-PEN)	Глобальна мережа прокурорів з боротьби з кіберзлочинністю
GREVIO	Група експертів Ради Європи з питань протидії насильству стосовно жінок і домашньому насильству
Інтерсекційність	Термін, який описує способи, у які системи нерівностей перехрещуються та перетинаються, формуючи соціальні ідентичності та системи пригнічення й дискримінації ¹
МАП (IAP)	Міжнародна асоціація прокурорів
ПІП (ISP)	Провайдер Інтернет-послуг
ІНТЕРПОЛ	Міжнародна організація кримінальної поліції
Стамбульська конвенція	Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами

ВПД (MLA)	Взаємна правова допомога
ІЗЛО63/ПІК63 (NCII/ NCDII)	Інтимні зображення людини, отримані без її згоди/ Поширення інтимного контенту без згоди тих, хто на ньому зображений
ГНМІ (OGBV)	Гендерне насильство в мережі Інтернет
НСЖСІВТ (OTFVAW)	Насильство стосовно жінок, скоєне в Інтернеті з використанням технологій ²
ОНСЖД (OVAWG)	Онлайн-насильство стосовно жінок та дівчат
ФООНГН (UNFPA)	Фонд Організації Об'єднаних Націй у галузі народонаселення
ГАООН (UNGA)	Генеральна асамблея Організації Об'єднаних Націй
КООНПЛ (UNHRC)	Комітет Організації Об'єднаних Націй з прав людини
НСЖД (VAWG)	Насильство стосовно жінок та дівчат
НСЖ (VAW)	Насильство стосовно жінок
Підхід, орієнтований на постраждалих осіб	Підхід до взаємодії та комунікації з особами, постраждалими від насильства стосовно жінок, в рамках якого надається пріоритет їхнім потребам, правам і благополуччю ³

Вступ

Загальна інформація

Цифровий вимір насильства стосовно жінок⁴ є новим викликом для жінок сучасного суспільства. Його часто називають цифровим насильством (ЦНСЖ), онлайн-насильством стосовно жінок або насильством стосовно жінок, скоєним в Інтернеті з використанням технологій (НСЖСІВТ). Ці терміни використовуються взаємозамінно для позначення онлайн-насильства стосовно жінок та дівчат (ОНСЖД) або насильства стосовно жінок та дівчат (НСЖД) в цифровому контексті. Хоча це явище тісно пов'язане з гендерними стереотипами та мізогінією в суспільстві, які лежать в основі традиційної гендерної нерівності, НСЖСІВТ становить серйозний виклик для жінок та реалізації їхніх прав. НСЖСІВТ також є суттєвою перешкодою для забезпечення міжнародного захисту прав людини, особливо для запобігання гендерному насильству.

За останні кілька років спостерігається певний регіональний прогрес у протидії НСЖСІВТ, що вказує на перехід від розуміння НСЖСІВТ як «нової загрози» до загрози, що вже чітко ідентифікована, хоча й досі залишається недостатньо зрозумілою та визнаною. Наприклад, Європейський суд з прав людини у 2020 році визнав поняття «кібернасильства» у своєму рішенні у справі *«Бутуруга проти Румунії»*⁵, і відзначив зв'язок між домашнім насильством і (як він його назвав) «кібернасильством» — тобто саме тим, що в цьому документі називається НСЖСІВТ. Це не єдиний випадок явного визнання, оскільки контрольний орган з питань прав людини Ради Європи — Група експертів Ради Європи з питань протидії насильству стосовно жінок і домашньому насильству (GREVIO) — 20 жовтня 2021 року прийняла Загальну рекомендацію № 1⁶ щодо цифрового виміру насильства стосовно жінок.

Рекомендація GREVIO від 2021 року демонструє високий рівень визнання цифрових форм насильства стосовно жінок і підтверджує, що такі форми насильства включені до сфери дії Стамбульської конвенції.⁷ Це досягнення супроводжувалося іншими регіональними ініціативами, зокрема запропонованою Європейським Союзом Директивою щодо насильства стосовно жінок та дівчат, яка чітко згадує «кібернасильство» разом із кіберпереслідуванням, кібердомоганнями та поширенням інтимного контенту без згоди тих, хто у ньому зображений.⁸

Такі зміни, хоча й поступові на регіональному рівні по всій Європі, свідчать про зростаючу увагу до НСЖСІВТ. Це є важливим для захисту прав жінок. Однак НСЖСІВТ рідко прямо фігурує у національних правових засобах. Як концептуальні, так і практичні виклики актуальні у випадках, коли правоохоронні та судові органи стикаються з проявами НСЖСІВТ.

Цей документ надає загальний опис явища НСЖСІВТ, і саме цей термін використовуватиметься упродовж усього тексту. У ньому розглядаються поняття, ключові терміни та поведінкові прояви, що становлять НСЖСІВТ, а також спростовуються основні хибні уявлення та міфи про цифрове насильство. Посібник також досліджує нові практики розслідування фактів НСЖСІВТ та притягнення до відповідальності за вчинене з акцентом на найкращих практиках. Ці практики класифікуються та узагальнюються за категоріями запобігання, захисту, притягнення до відповідальності та узгодженої політики відповідно до Стамбульської конвенції та Рекомендації GREVIO № 1.

Що таке насильство стосовно жінок, скоєне в Інтернеті з використанням технологій?

Загальна інформація про НСЖСІВТ

Насильство стосовно жінок (та дівчат), скоєне в Інтернеті з використанням технологій (НСЖСІВТ) — це термін, що описує широкий спектр насильства та насильницької поведінки, спрямованої проти жінок і дівчат у цифровому просторі та/або з використанням цифрових технологій. Він охоплює інформаційно-комунікаційні технології, а також пристрої з доступом до мережі Інтернет. НСЖСІВТ не обмежується лише соціальними мережами, смартфонами чи комп'ютерами. Цей тип насильства іноді називають онлайн-насильством стосовно жінок та дівчат (ОНСЖД)⁹ або насильством стосовно жінок та дівчат (НСЖД) у цифровому контексті. НСЖСІВТ часто є частиною процесу віктимізації, який виходить за межі фізичних кордонів і посилюється через цифрові та електронні засоби. НСЖСІВТ може бути частиною жорстокого поводження, вчиненого офлайн, або провокувати насильство в реальному житті. Це конкретна проблема в континуумі насильства стосовно жінок¹⁰, яка непропорційно впливає на жінок, які стають мішенями саме тому, що вони є жінками.

” Цифровий вимір насильства стосовно жінок охоплює широкий спектр дій онлайн або через використання технологій, які є частиною континуума насильства, якого жінки та дівчата зазнають через свою стать, включно з домашнім насильством. Це є легітимізованою та не менш шкідливою формою прояву гендерного насильства, якого зазнають жінки та дівчата офлайн.

Загальна рекомендація GREVIO № 1, пункт 23

Акти НСЖСІВТ охоплюють різні види поведінкових проявів, кожен з яких призводить до різних видів шкоди. Зазвичай шкоді, що безпосередньо виникає внаслідок НСЖСІВТ і є специфічною для актів цифрового насильства, приділялося недостатньо уваги.

Основні терміни та поведінкові прояви

Для позначення та опису різних поведінкових проявів, які можуть вважатися формами НСЖСІВТ, використовується декілька термінів.

Хоча ці терміни часто застосовуються як синоніми, важливо розрізняти види насильницької поведінки та правильно визначати шкоду, яку вони завдають.

” На думку GREVIO, термін «насильство стосовно жінок у його цифровому вимірі» або «цифровий вимір насильства стосовно жінок» є досить всеосяжним, щоб охоплювати як онлайн-акти насильства, так і ті, що здійснюються через використання технологій, в тому числі ще не розроблених. Цей термін також дозволяє визнати, що не всі акти насильства стосовно жінок у цифровій сфері мають однакову серйозність, і не всі вони вважаються достатніми для притягнення до кримінальної відповідальності в окремих державах. З огляду на постійний розвиток технологій та можливостей для прояву шкідливої поведінки, термін «насильство стосовно жінок у його цифровому вимірі» дозволить охопити види поведінки та дій, які можуть з'явитися в рамках цього поняття в майбутньому.

Загальна рекомендація GREVIO № 1, пункт 29.

Терміни, наведені у Таблиці 1 (нижче), визначають поведінкові прояви¹¹, які можуть входити до широкої категорії НСЖСІВТ.

Таблиця 1: Поведінкові прояви НСЖСІВТ

Термін	Поведінковий прояв
Кібердомогання	Модель поведінки, в рамках якої електронні засоби зв'язку використовуються для регулярного докучання, нападів, погроз, образ, залякування або знуцання стосовно постраждалої особи за допомогою цифрових технологій.
Кіберфлешинг	Дії, які полягають у надсиланні небажаних зображень сексуального характеру через застосунки, повідомлення чи технології зв'язку, такі як AirDrop та Bluetooth.
Кіберсталкінг	Модель поведінки, яка позначається використанням технологій для створення й підтримки атмосфери страху навколо жертви. Зазвичай передбачає численні окремі інциденти протягом тривалого часу.
Діпфейкова порнографія	Використання ШІ для створення та генерації контенту, що є основним елементом сексуального насильства з використанням зображень (СНВЗ), хоча дії з діпфейками передбачають навмисне використання або створення зображень для виготовлення екстремальної порнографії без згоди.
Догпайлінг	Скоординовані та заздалегідь підготовлені атаки на кількох онлайн-платформах, які призводять до залякування. Зазвичай передбачає участь кількох осіб, які одночасно атакують одну жертву.
Даунблаузинг	Використання смартфона чи іншого пристрою з камерою для зйомки інтимних частин тіла (груди/грудна клітка) під одягом без згоди з метою сексуального задоволення кривдника.
Доксинг (доксінг)	Публікація приватної інформації про особу без її згоди з метою викриття особи жертви в Інтернеті. ¹² Доксинг дає змогу фізично знайти жертву — зазвичай це включає публікацію електронної пошти, номерів телефонів або адреси.
Насильство з використанням зображень інтимного характеру/ сексуальне насильство з використанням зображень (СНВЗ)	Дії, які включають небажане створення, розповсюдження або загрозу розповсюдження інтимних зображень чи відео без згоди жертви, разом із контентом, створеним чи зміненим за допомогою ШІ.
Імперсоналізація/ кетфішинг	Форма цифрового викрадення особистих даних, коли створюються вигадані та фальшиві акаунти в соціальних мережах із метою зловмисних вчинків, оман та дезінформації. Часто використовується для заподіяння шкоди репутації жертви або руйнування її соціального кола.

Мізогіністична ¹³ мова ворожнечі	Висловлювання, спрямовані на зневагу до жінок і мотивовані глибоко вкоріненою мізогінією у суспільстві, що зазвичай проявляється як загальна ворожнеча в мережі Інтернет.
Переслідування на багатьох платформах	Дії, які полягають у переслідуванні з декількох платформ з повторенням ланцюгів залякування (наприклад, додавання до друзів, надсилання повідомлень, публічне приниження).
Мова гендерної ненависті в мережі Інтернет	Поширювана через цифрові засоби ненависницька риторика щодо жінок через їхній гендер або через комбінацію інших факторів, або мова, що розпалює, виправдовує чи пропагує ненависть на основі гендеру. ¹⁴
Сексуальний шантаж (сексторшин)	Форма шантажу, коли хтось погрожує оприлюднити інтимні зображення людини, якщо їхні вимоги не будуть виконані — так звані цифрові «медові пастки». Зазвичай це відбувається після розриву стосунків як форма помсти.
Слатшеймінг	Критика та осуд жінок на основі їхнього зовнішнього вигляду та припущень щодо їхньої сексуальної поведінки. Це може стосуватися жінок або дівчат будь-якого віку, але зазвичай спрямовано на підлітків.
Текстове сексуальне насильство (TCH (TBSA))	Створення, публікація та відправлення загрозливих або образливих повідомлень, таких як погрози насильницького зґвалтування чи інших погроз з елементом сексуального контексту. Тісно пов'язане з СНВЗ, але без використання зображень.
Тролінг та флеймінг	Дії, що передбачають використання онлайн-чатів, форумів чи інших платформ із метою провокування страху, приниження, хвилювання чи переслідування. Включає також загрози (словесні, текстові та візуальні). Гендерний тролінг — це гендерно орієнтована форма тролінгу, що включає надсилання провокативних та образливих електронних листів, повідомлень і навіть погроз смертю.
Апскертинг	Використання камери, смартфона чи іншого пристрою з камерою, під'єднаних до мережі Інтернет, для зйомки інтимних частин тіла (геніталій/ сідниць) під одягом без згоди з метою отримання сексуального задоволення. Часто трапляється у громадських місцях, наприклад у транспорті, або через приховані камери у громадських вбиральнях.
Віртуальне зґвалтування (сексуальне кібернасильство)	У віртуальних просторах та середовищах, таких як онлайн-ігри чи метавсесвіт, небажані, насильницькі явні сексуальні дії чи поведінка, що здійснюються одним персонажем стосовно іншого.

Вуаєризм (цифровий вуаєризм)	Звичка або практика отримання сексуального задоволення шляхом таємного спостереження, перегляду чи споглядання сексуальних об'єктів та дій через цифрові та онлайн-засоби. Часто використовується як загальний термін для позначення зловживання інтимними зображеннями без згоди.
------------------------------	---

У ньому завжди є елемент насильства, навіть якщо це насильство не є явним, наприклад у випадках ворожнечі в мережі Інтернет. Однак, хоча насильство є основним компонентом НСЖСІВТ, сексуалізоване насильство не завжди присутнє і не є обов'язковим елементом.

Блок 1: Приклади НСЖСІВТ у державах-учасницях Ради Європи

Держава	Приклад
Данія	1000 осіб притягнуто до відповідальності за «порнопомсту» у Facebook.
Сполучене Королівство	4 чоловіків засуджено за перший рік після введення такого правопорушення, як апскертинг.
Західні Балкани	Інтернет-атаки з чіткими ознаками мови ворожнечі. Інтернет-атаки після домашнього насильства. Інтернет-атаки, що призводять до фізичного насильства. Інтернет-атаки, що призводять до порушення приватності або включають його. Інтернет-атаки на публічно вразливі групи, а саме жінок-політиків та журналістів. Інтернет-атаки на групи, що вже є вразливими, а саме на меншини, мігрантів тощо.
Німеччина	Гендерна мова ворожнечі в мережі Інтернет стосовно жінок у політиці .

Гендерно-диференційований характер НСЖСІВТ

Цифровий вимір насильства стосовно жінок є настільки ж шкідливим для жінок та дівчат, як і фізичне насильство.¹⁵

- ▶ Це форма насильства, що спрямована на підкорення жінок.
- ▶ Ця форма насильства є гендерно обумовленою.
- ▶ Воно має значно більший вплив на жінок, ніж на інші групи, особливо чоловіків.

НСЖСІВТ завдає особливої шкоди жінкам через його кореляцію з традиційними, історичними та соціальними упередженнями та стереотипами.

- ▶ Воно виникає через суспільну нерівність і гендерні дисбаланси.
- ▶ Воно підсилює статус жінок як «другого класу» у суспільстві.

НСЖСІВТ потенційно викликає вразливість, яка посилюється в онлайн-контекстах через ширші гендерні ризики, пов'язані зі становищем жінки в суспільстві.

- ▶ Ризик НСЖСІВТ як форми поведінки високий у ситуаціях, де вже є наявні прояви гендерної дискримінації¹⁶ та/або нерівності. Особливо він високий в таких середовищах, як:

i. онлайн-ігри,

ii. робочі середовища, в яких домінують чоловіки, та

iii. галузі/професії, які традиційно вважаються чоловічими.¹⁷

- ▶ Жінки з великою ймовірністю зазнають підвищеного та тривалого рівня НСЖСІВТ.
- ▶ Жінки набагато частіше зазнають шкоди внаслідок НСЖСІВТ, і загроза для фізичної безпеки жінок у два рази більша, ніж для чоловіків.
- ▶ До НСЖСІВТ застосовуються норми прав людини. Це було чітко визнано Комітетом з прав людини Організації Об'єднаних Націй.

- ▶ Жінки мають право жити без загрози будь-яких форм гендерного насильства.
- ▶ Жінки мають право жити без загрози будь-яких форм гендерного насильства та користуватися правом на свободу вираження поглядів та доступу до інформації.
- ▶ Жінки мають право жити без загрози будь-яких форм гендерного насильства та користуватися правом на конфіденційність і захист даних.

Континуум насильства та інтерсекційна дискримінація

НСЖСІВТ є частиною континуума насильства, якому піддаються жінки та дівчата. Поняття континууму насильства стосовно сексуального насильства сформулювала Л. Келлі у 1987¹⁸ році. Завдяки цій концептуалізації НСЖСІВТ наразі визнається в цьому континуумі як частина нормалізації насильства, з яким живуть жінки.

НСЖСІВТ не сприймається як окремі випадки, відірвані від реальності. Соціальні та суспільні проблеми також сприяють поширенню насильства стосовно жінок в онлайн-контексті — часто на основі гендерної упередженості та стереотипів, з додатковим акцентом на ідеї, що жінки не бажані і їм не місце в онлайн-просторах. Висловлювання та насильство стосовно жінок поширюються в Інтернеті та примушують жінок мовчати в мережі.

НСЖСІВТ тісно пов'язане з гендерною нерівністю та гендерними дисбалансами в індустрії високих технологій¹⁹, зокрема з помітно недостатньою кількістю жінок у секторі розвитку технологій. Такий недостатній рівень представленості призводить до додаткових проблем, пов'язаних із розробкою алгоритмів та упередженнями, закладеними чоловіками, які займають більшість посад у цій галузі.

НСЖСІВТ є частиною постійного, повсякчасного та безперервного спектру насильства, з яким жінки стикаються і з яким вони живуть щодня. Континуум насильства стосовно жінок тепер поширюється і на Інтернет і більше не обмежується тільки офлайн-випадками насильства.

НСЖСІВТ як і НСЖ часто пов'язане з іншими формами упереджень, включно з сексизмом, трансфобією, гомофобією, расизмом та ксенофобією. Захист і підтримка, передбачені Стамбульською конвенцією, поширюються на низку підстав для дискримінації, які можуть поєднуватися, максимізуючи вплив на жінок через інтерсекційну дискримінацію.

Таблиця 2: Інтерсекційні характеристики²⁰

Підстави для дискримінації за Стамбульською конвенцією ²¹		
Стать	Національне чи соціальне походження	Вік
Гендер	Належність до національної меншини	Стан здоров'я
Раса	Майно	Інвалідність
Колір шкіри	Народження	Сімейний стан
Мова	Сексуальна орієнтація	Статус мігранта або біженця
Релігія		Інша ознака
Політичні чи інші переконання		

Розвінчування упереджень, стереотипів та міфів щодо НСЖСІВТ

НСЖСІВТ оточують багато хибних уявлень та міфів. Ці хибні уявлення та міфи підривають розуміння серйозності цієї форми насильства стосовно жінок та часто включають непорозуміння щодо дій та поведінкових проявів, які становлять НСЖСІВТ.

Міфи про НСЖСІВТ базуються на гендерних стереотипах, які є особливо негативними та шкідливими для жінок та дівчат. Міфи, хибні уявлення та припущення, що підкріплюються гендерними стереотипами, зменшують серйозність ставлення до форм цифрового насильства. Ігнорування НСЖСІВТ як чогось, що відбувається «лише в Інтернеті», означає недооцінку серйозного насильства, значних ризиків завдання шкоди та повторну травматизацію стосовно тих, хто повідомляє про НСЖСІВТ.

Ця форма насильства стосовно жінок бере свій початок у гендерній нерівності. НСЖСІВТ, як і інші форми насильства стосовно жінок, походить від нерівностей, яких зазнають жінки та дівчата в офлайн-світі.²²

НСЖСІВТ посилює та збільшує нерівність, яку зазнають жінки просто через те, що вони є жінками. Ігнорування НСЖСІВТ або применшення досвіду жертв створює суттєві бар'єри для доступу до правосуддя та наражає постраждалих осіб та свідків на вторинну травматизацію.

У Таблиці 3 (нижче) пояснено деякі з найпоширеніших міфів та хибних уявлень щодо НСЖСІВТ.

Таблиця 3: Факти/реальність НСЖСІВТ

Міф	Факт
НСЖСІВТ не завдає шкоди — це лише жарт.	Жерти НСЖСІВТ зазнають серйозних видів шкоди, серед яких психологічна, соціальна, фінансова шкода та шкода участі у суспільному житті. ²³ НСЖСІВТ — це не «дружні жарти» і не «весело» для постраждалих осіб, свідків і оточуючих.
Просто вимкнути гаджет (смартфон, комп'ютер, планшет) не зупинить НСЖСІВТ.	Це не зупинить НСЖСІВТ — у кращому випадку, це може дати тимчасове полегшення, але насильство, знущання та шкода триватимуть незалежно від того, увімкнений пристрій чи ні.
НСЖСІВТ менш серйозне, ніж НСЖ.	Жінки мають право на безпеку та свободу від усіх форм насильства. ²⁴ Насильство стосовно жінок у будь-яких проявах є серйозною проблемою з серйозними наслідками та шкодою для жінок.
НСЖСІВТ не має наслідків в «реальному» житті.	Жерти НСЖСІВТ стикаються з реальними наслідками офлайн, ²⁵ зокрема з необхідністю посилити особисту безпеку, переїхати з дому чи поміняти роботу, відключитися від соціальних платформ та стати невидимими в Інтернеті. Це ускладнюється зменшенням участі жінок в обговоренні суспільно важливих питань. Інші приклади включають фізичні та психологічні травми, тривогу, сильне та тривале хвилювання. ²⁶ У крайніх випадках може реалізуватися онлайн-насильство у формі погроз фізичної шкоди — зґвалтування та вбивство.
НСЖСІВТ є проблемою у соцмережах, і саме онлайн-платформи відповідальні за її вирішення.	НСЖСІВТ виходить за межі соціальних мереж і може здійснюватися через прямі повідомлення та месенджери, такі як WhatsApp, а також через обмін повідомленнями на Facebook, X або інших платформах. НСЖСІВТ також може скоюватися через електронну пошту, трансляційні канали, відеоплатформи, ігрові середовища, текстові повідомлення та інші онлайн-канали, тому це проблема не лише соцмереж. НСЖСІВТ поширюється за межі суто соціальних мереж та цифрових технологій. Сюди входять, наприклад, GPS-трекери, пристрої відстеження AirTags, приховані камери, розумні домашні пристрої, підключені динаміки, а також навігаційні системи в автомобілях та шпигунське програмне забезпечення.

Я не знаю нікого, хто постраждав від НСЖСІВТ, тому це не є серйозною проблемою.	НСЖСІВТ є поширеним явищем, що вражає значну частину жінок у суспільстві. НСЖСІВТ є серйозною проблемою, якій бракує висвітлення.²⁷ 85% жінок з 51 країни повідомили, що стали свідками певної форми НСЖСІВТ.²⁸ Щонайменше 65% жінок у 51 країні заявили, що знають інших жінок, які постраждали від цього. 38% цих жінок зазнали НСЖСІВТ. 38% жінок заявили, що досвід НСЖСІВТ змусив їх почуватися у фізичній небезпеці.²⁹
НСЖСІВТ — це форма кібербулінгу, і це проблема, яку мають вирішувати школи.	Кібербулінг є однією з форм НСЖСІВТ, і він не обмежується лише жінками та дівчатами шкільного віку.
НСЖСІВТ — це домашнє насильство.	НСЖСІВТ є формою гендерного насильства і порушенням прав людини. НСЖСІВТ може сприяти домашньому насильству і посилювати інші існуючі види насильства стосовно жінок, але це окрема форма НСЖ.³⁰ НСЖСІВТ також може бути пов'язане з домашнім насильством, особливо через примус та контроль, які здійснюються з використанням інтернет-технологій, таких як GPS-трекери. У деяких випадках НСЖСІВТ є «продовженням» фізичного та/або сексуального насильства, якого зазнають жінки.³¹
НСЖСІВТ завжди мотивоване сексуальним насильством.	НСЖСІВТ бере початок у гендерній нерівності. Воно виникає через нерівність, яку жінки та дівчата відчувають наживо (в офлайн світі).³² Воно може включати сексуальні аспекти, наприклад сексуальні домагання, але не завжди мотивоване сексуальним насильством. Головною причиною НСЖСІВТ, як і насильства над жінками, є сексизм.³³
Жінки не можуть бути кривдницями.	Хоча жінки часто є основною мішенню НСЖСІВТ³⁴, вони також можуть брати участь чи навіть ініціювати його.
НСЖСІВТ не мотивується гендером.	НСЖСІВТ бере початок у гендерній нерівності. Воно виникає через нерівність, яку жінки та дівчата відчувають офлайн.³⁵
Поліція не повинна розслідувати випадки НСЖСІВТ.	Коли повідомлення про НСЖСІВТ надходять до правоохоронних органів, це стосується реальної шкоди та дій, які можуть тягнути за собою кримінальну відповідальність. Це вимагає розслідування уповноваженими органами з відповідною сферою компетенції та досвідом.

Кривдникам потрібні технічні навички.	НСЖСІВТ може здійснювати або вчиняти будь-хто. З розповсюдженням технологій та підключених пристроїв НСЖСІВТ стало дуже легким, швидким і дешевим і не потребує спеціальних знань або технічних навичок.
Проблема зникає коли кривдник видаляє зображення, повідомлення чи пост.	Видалення посту чи повідомлення не рівнозначно видаленню насильства або поганого ставлення. Контент може і далі бути доступним в Інтернеті, оскільки його могли перепостити на інших платформах або переслати іншим людям. Видалення одного посту не зупиняє насильства.
НСЖСІВТ — це завжди провина жертви; жінки мають бути обережнішими.	Цифровий вимір насильства є порушенням прав людини в тому числі прав жінок, незалежно від поведінки постраждалої особи. Припущення або ствердження, що жінки винні, призводить до самоцензури й відмови жінок від участі в цифровому просторі.
Оскільки закону проти НСЖСІВТ немає, то це не є проблемою, на яку слід звертати увагу.	НСЖСІВТ — це форма насильства стосовно жінок. Жінки мають право на безпеку та свободу від усіх форм насильства.³⁶ НСЖСІВТ може підпадати під визначення низки кримінальних правопорушень. Хоча наразі немає спеціального закону на регіональному чи міжнародному рівні, який би був спрямований безпосередньо на боротьбу з НСЖСІВТ, зобов'язання припинити насильство за ознакою статі у всіх його формах є обов'язковими. Нові напрацювання, такі як Рекомендація GREVIO № 1³⁷ та проєкт Директиви про НСЖД³⁸ є індикаторами змін, які відбудуться на регіональному рівні. Держави-учасниці Ради Європи розробляють конкретні правові заходи, що охоплюють конкретні форми НСЖСІВТ. Наприклад, були прийняті норми, які криміналізують кіберпереслідування³⁹, поширення або створення інтимних зображень без згоди особи, що на них зображена⁴⁰, а деякі країни планують ухвалити закони проти цифрового насильства.⁴¹ НСЖСІВТ може статися будь-де, в будь-який час.
НСЖСІВТ трапляється лише на роботі або вдома.	НСЖСІВТ залежить від можливості підключення до мережі, що означає, що насильство та його наслідки можуть відчуватися де завгодно — вдома, на роботі, на відпочинку, за вечерею, в ресторані або на футбольному матчі. Кривдники можуть бути всюди, і це додає зайвого аспекту страху і залякування до випадків НСЖСІВТ.

Протидія та боротьба з насильством стосовно жінок, скоєним в Інтернеті з використанням технологій

Керівні принципи

НСЖСІВТ є елементом континуума насильства стосовно жінок. Воно надмірно впливає та націлене на жінок саме через той факт, що вони жінки. Ці керівні принципи щодо розслідування та притягнення до відповідальності в справах стосовно жінок підкреслюють серйозний і травматичний характер НСЖСІВТ у всіх його формах. Виконання та дотримання цих принципів дасть змогу постраждалим особам бути почутими, сприйнятими серйозно та забезпечить гідне ставлення до них із повагою та підтримку їхньому доступу до правосуддя.

- i. НСЖСІВТ є формою дискримінації і порушенням прав людини, в тому числі прав жінок.
- ii. Ті самі права людини, що охороняються в «реальному» житті, повинні охоронятися також і онлайн.
- iii. Коли має місце насильство стосовно жінок (НСЖ) і НСЖСІВТ, слід враховувати, зокрема, нерівність у розподілі влади, що негативно впливає на жінок.
- iv. Слід враховувати перехресні фактори, які посилюють дискримінацію стосовно жінок. Інтерсекційна дискримінація виникає — в реальності чи сприйнятті — коли мають місце кілька характеристик, які часто поєднуються, що призводить до упередження.
- v. Постраждалі особи мають право на доступ до правосуддя. Бар'єри для доступу до правосуддя повинні усуватися або, якщо це неможливо, пом'якшуватися.

- vi. Закони, які регулюють протидію НСЖСІВТ у різних проявах, повинні застосовувати гендерну перспективу до всіх форм насильства стосовно жінок. Вони мають долати гендерну нейтральність правових положень та трактувати НСЖСІВТ як дії, що порушують фізичні, сексуальні та/або психологічні ідентичності жінок.

Гендерна чутливість

Важливо, щоб до постраждалих осіб, свідків та третіх осіб, які повідомляють про НСЖСІВТ, стикаються з ним або його спостерігають, ставилися з гідністю та без дискримінації. Гендерна чутливість акцентує увагу на зміні нашої мови та поведінки для уникнення укріплення шкідливих стереотипів.

Застосування гендерно чутливого підходу спрямоване на те, щоб кожна людина отримувала ставлення із повагою, незалежно від того, чи відповідає вона бінарній гендерній системі:

- i. Використовуйте мову, яка відображає розуміння того, що кожна людина має рівну цінність.
- ii. Використовуйте гендерно чутливу мову замість гендерно нейтральної термінології.⁴²
- iii. Використовуйте всеохоплюючий комплексний підхід стосовно жінок.
- iv. Не висловлюйте фрази, ідеї та пропозиції, які демонструють зверхне або зневажливе ставлення до жінок.
- v. Уникайте описів і зображень жінок, зроблених виключно через посилання на чоловіків, наприклад, «він», «чоловіки» тощо.
- vi. Уникайте стереотипів.

Спілкування та взаємодія з постраждалими особами

При доступі до правосуддя жінки стикаються з гендерними бар'єрами та відчують значно більше негативного впливу від систем правосуддя, в яких на суддівських посадах переважають чоловіки, або де системи правосуддя є гендерно-сліпими, тобто системами, які не враховують гендерні аспекти та, отже, є менш доступними (вигідними) для жінок через їхню стать.

Блок 2: Перешкоди, з якими стикаються жінки у доступі до правосуддя⁴³

ТИПИ ПЕРЕШКОД, З ЯКИМИ СТИКАЮТЬСЯ ЖІНКИ У ДОСТУПІ ДО ПРАВОСУДДЯ

1. Правовий/інституційний рівень

- ▶ Дискримінаційні або нечутливі норми права (зокрема: законодавчі норми, що явно є дискримінаційними; гендерно нейтральні положення, які не враховують соціальне становище жінок; прогалини в законодавстві щодо питань, які непропорційно впливають на жінок)
- ▶ Проблематичне тлумачення та застосування закону
- ▶ Неефективні або недосконалі юридичні процедури (брак гендерно чутливих процедур у правовій системі)
- ▶ Недостатні механізми підзвітності (до цієї категорії може входити корупція)
- ▶ Недостатнє представництво жінок серед професійних юристів
- ▶ Гендерні стереотипи та упередження у судочинстві

2. Соціально-економічний та культурний рівень

- ▶ Брак обізнаності щодо своїх прав, юридичних процедур чи доступу до правничої допомоги (що може впливати з гендерних відмінностей в освіті, доступі до інформації тощо)
- ▶ Нестача фінансових ресурсів (зокрема, коштів на оплату юридичних послуг, судових зборів, транспортування до судів, догляду за дітьми тощо)
- ▶ Нерівномірний розподіл обов'язків у сім'ї
- ▶ Гендерні стереотипи та культурні упередження

У багатьох країнах спостерігається непропорційний гендерний баланс у судовій системі або нестача жінок на посадах у поліції. Це особливо складно, коли жінки частіше виконують адміністративні функції, а не функції, пов'язані з розслідуванням випадків насильства стосовно жінок. Така нерівність зазвичай включає брак гендерної різноманітності, упередженість і стереотипи.

Коли повідомлено про НСЖСІВТ й розпочато відповідне розслідування, особливо важливо застосовувати підхід, орієнтований на постраждалу особу. Постраждалі особи часто відчувають себе «на межі» через НСЖСІВТ і бояться подальших атак або помсти, якщо повідомлять про випадок. Деякі форми НСЖСІВТ є безпрецедентними, оскільки вражають саме серце спільноти та міжособистісних соціальних груп постраждалої особи, як-от сексуальний шантаж (сексторшин) або погрози поширення фейкових інтимних зображень без згоди.

Коли постраждала особа знає, що розслідування НСЖСІВТ ведуть досвідчені та компетентні правоохоронні органи, це може сприяти її відновленню після травми, спричиненої актом такого насильства.

Системи правосуддя та правоохоронні органи найкраще підготовлені для притягнення винних та кривдників до відповідальності. Тож взаємодія та стосунки між постраждалими особами та правоохоронцями є критично важливими. Правоохоронці можуть сприяти нормалізації повідомлення про НСЖСІВТ та надавати постраждалим особам підтримку.

Важливі рекомендації при роботі з постраждалими особами:

i. Будьте терплячими.

- ▶ Деякі постраждалі особи не мають проблем з тим, щоб розповісти про свій досвід.
- ▶ Інші ж можуть відчувати сором, збентеження та дискомфорт, пояснюючи те, що сталося.

ii. Уникайте осуду та проявляйте емпатію.⁴⁴

- ▶ Використовуйте гендерно чутливу мову та намагайтеся не судити про те, що сталося з людиною, з якою ви спілкуєтеся.
- ▶ Підтримуйте контакт і тримайте канали комунікації відкритими. Ретельно обмірковуйте, якою саме інформацією можна поділитися з постраждалою особою. Часто постраждалій може бути корисно знати про те, що відповідні документи подані або заходи для забезпечення доказів вжиті.

iii. Будьте обережні з динамікою НСЖСІВТ, особливо з динамікою влади.

- ▶ НСЖСІВТ особливо сильно впливає саме на жінок: деякі з них можуть бути вразливими, а деякі можуть бути фінансово чи соціально залежними від інших, зокрема чоловіків.
- ▶ У контексті повідомлення про подію НСЖСІВТ соціальна стигматизація також може бути важливим фактором — пам'ятайте про ваш статус, особливо як правоохоронця.
- ▶ Також важливо бути обережним щодо вашої статі стосовно постраждалої особи та традиційної динаміки, у якій постраждалими є жінки, а правоохоронці — чоловіки.
- ▶ Використовуйте відповідну мову та адаптуйте запитання залежно від віку (де це доречно), особливо коли маєте справу з молодими дівчатами, підлітками, постраждалими особами з додатковими особливостями, зокрема жінками та дівчатами, що належать до вразливих груп населення.
- ▶ Проводячи розслідування, не вдавайтеся до тенденції підозрювати, що постраждалі особи кажуть неправду. Багато постраждалих змінюють або навіть відкликають свої свідчення — це частина динаміки всіх форм насильства стосовно жінок. Розслідування повинно продовжуватися, і необхідно збирати всі доступні докази відповідно до найкращих практик.
- ▶ Розслідування, наскільки це можливо, має включати свідчення постраждалої особи, але не має залежати лише від її свідчень як єдиного доказу.

iv. Поясніть, яка інформація може бути потрібна, і що це означає для постраждалої особи.

- ▶ Поясніть чутливо і простими словами, що може бути необхідним доступ до смартфонів, електронних листів, акаунтів у соціальних мережах та інших цифрових пристроїв або платформ.
- ▶ Включіть у пояснення причини, чому такий доступ потрібен, але підкресліть, що це для збору доказів, а не для оцінки постраждалої особи.
- ▶ Дуже важливо інформувати постраждалу особу, одночасно ввічливо вибудовуючи довіру.

- ▶ Правоохоронці потребують співпраці з постраждалою особою, проте також важливо дати постраждалим змогу зробити обґрунтований вибір. Уникайте ультиматумів чи прихованих погроз, в умовах, коли постраждалі особи не хочуть ділитися подробицями або надавати доступ до цифрових пристроїв та платформ.

v. Направляйте до ресурсів/інших служб, які можуть запропонувати додаткову підтримку.

- ▶ Де це доречно, може бути корисно направити постраждалу особу до фахівців, які працюють з постраждалими від насильства, груп підтримки, благодійних організацій, консультаційних служб, шелтерів (притулків) для жінок тощо.
- ▶ Надання цієї інформації — це ще один спосіб продемонструвати довіру, а також вказати, що відомство або установа, яку ви представляєте, серйозно ставиться до НСЖСІВТ.

Притягнення до відповідальності та покарання винних

Правопорушники, які здійснюють НСЖ та НСЖСІВТ, часто не стикаються з юридичними наслідками своїх дій або наслідками шкоди, завданої постраждалим особам.⁴⁵ Кривдники повинні нести відповідальність за свої дії, і передбачений законом захід покарання має бути відповідним, а не занадто м'яким. Це важливий елемент доступу до правосуддя для жінок.

НСЖСІВТ не менш серйозне і не менш шкідливе, ніж інші кримінальні правопорушення. Для забезпечення прав жінок необхідно, щоб повідомлення про НСЖСІВТ розглядалося так само, як і інші повідомлення про кримінальні правопорушення. При повідомленні про НСЖСІВТ постраждалих осіб та свідків не можна піддавати глузуванню, упередженням, жартам, насмішкам або перекладати на постраждалих відповідальність.

Розслідування повідомлень про НСЖСІВТ повинно здійснюватися з повагою до особи. Правоохоронні органи та прокурори мають співпрацювати для збору доказів та забезпечення підтримки справ, де це можливо. Тому іноді доцільно звертатися до доказів, які можуть надаватися третіми сторонами. Постраждалих осіб слід інформувати протягом усього процесу, навіть якщо він іде повільно.

Обвинувачені особи повинні мати доступ до юридичного представництва

(захусти), а їхні права мають забезпечуватися відповідно до національних положень й міжнародних стандартів. Судові слухання (процеси) повинні відбуватися з дотриманням належної правової процедури. Судові процедури, як і розслідування НСЖСІВТ, повинні проводитися тактично і з застосуванням гендерно чутливого підходу. Постраждалі особи повинні мати право бути почутими у судових процесах відповідно до національного законодавства.

Якщо йдеться про притягнення до відповідальності за НСЖСІВТ, не слід вважати, що це повністю вирішує проблему для постраждалої особи. Постраждалі особи повинні мати доступ до повного спектру відповідних дій, включно з некримінальними формами правового захисту та/чи компенсації. Процедури альтернативного врегулювання не повинні замінювати кримінально-правові рішення для злочинів з елементами НСЖСІВТ. Форми альтернативного врегулювання не повинні бути обов'язковими.

Блок 3: Приклади некримінального правового захисту

- Видалення контенту після повідомлення/накази про видалення.
- Накази про запобігання шкоди.
- Фінансові санкції для осіб або юридичних осіб, які не виконують накази про видалення.
- Блокування акаунтів.
- Вибачення від правопорушника (формальні, у публічній площині чи приватно).
- Зустрічі між постраждалою особою та правопорушником.
- Перевиховання правопорушників.
- Компенсація.
- Добровільне альтернативне врегулювання, включно з втручанням із метою примирення (медіацією)
- Фінансове врегулювання за шкоду особистості/гідності/репутації/приватному життю, якщо це передбачено національним законодавством.
- Цивільні позови проти підозрюваних кривдників.
- Позови про порушення прав людини відповідно до національного законодавства (у деяких обмежених обставинах).

Якщо результатом законних кримінальних і судових процесів є застосування передбачених законом заходів покарання, вони мають відповідати національним нормам, узгоджуватися з міжнародним правом прав людини, не бути дискримінаційними й бути пропорційними скоєному кримінальному правопорушенню. Позбавлення волі, як покарання має застосовуватися у випадках, коли це необхідно для подолання безкарності винних, що скоїли НСЖСІВТ. Таке покарання, як позбавлення волі є ефективним інструментом запобігання подальшому вчиненню кримінальних провипорухень, пов'язаних з НСЖСІВТ.

Для допомоги у складних та транскордонних справах, пов'язаних з НСЖСІВТ прокурори повинні звертатися до Міжнародної асоціації прокурорів (МАП) та/або Глобальної мережі прокурорів з боротьби з кіберзлочинністю (ГМПБКЗ).

Захист права на приватне життя та запобігання актам помсти

Враховуючи шкоду, яка виникає внаслідок скоєння НСЖСІВТ, і травматичні реакції, що є його результатом, акти помсти та відплати⁴⁶ є суттєвою проблемою для постраждалих осіб. Занепокоєння щодо відплати з боку правопорушників (кривдників) та/або їхніх родин може бути значним й перешкоджати доступу постраждалих осіб до правосуддя. За наявності ризиків помсти це може призвести до відкликання скарг, відмови надавати доступ до джерел потенційних доказів та/або припинення співпраці з правоохоронними органами. У результаті таких ризиків правопорушники можуть уникнути серйозних наслідків за свої дії.

Важливо, щоб постраждалі особи отримували повну підтримку щодо захисту від актів відплати та помсти протягом усього розслідування та судових процесів. Це має включати належний розгляд будь-яких поточних ризиків, які можуть виникати у постраждалих осіб:

- i. За потреби слід забезпечити доступність та застосування охоронних (заборонних/обмежувальних) приписів для захисту приватності та недопущення актів помсти. Вони не повинні обмежуватися в часі та мають залишатися доступними після завершення судових процесів. До цього слід також включити заходи, спрямовані на запобігання поширенню або повторному розповсюдженню шкідливого контенту, особливо якщо цей контент містить інтимні зображення (реальні або

створені за допомогою технологій). Це може включати накази про збереження доказів, видані платформам та контролерам даних, а також блокування акаунтів за рішенням суду, щоб запобігти подальшій шкоді та зберегти докази для збору в рамках розслідування. Потрібно запровадити відповідний моніторинг та санкції за порушення охоронних (заборонних/обмежувальних) приписів.

- ii. Оцінка ризиків повинна проводитися на всіх етапах розслідування, переслідування та судового розгляду і застосовуватися до постраждалих осіб, свідків, правоохоронців, законних представників та працівників суду. Такі перевірки мають проводитися регулярно, а не одноразово, особливо у складних та/або транскордонних розслідуваннях.

Розслідування фактів НСЖСІВТ та притягнення до відповідальності за нього

Правоохоронна діяльність та збирання доказів

Є п'ять добре обґрунтованих принципів, що застосовуються до електронних доказів, які визначають підхід, який треба прийняти та підтримувати протягом будь-якого розслідування скарг щодо НСЖСІВТ.

Блок 4: П'ять принципів, що застосовуються до електронних доказів.⁴⁷

Принцип 1: Законність — пошук і вилучення всіх електронних доказів має уповноважуватися законом. Це може включати отримання згоди від особи, яка має повноваження її надати, або отримання ордера на обшук. Якщо електронні докази отримано для кримінальних проваджень, слід враховувати правила допустимості електронних доказів.

Принцип 2: Цілісність даних — жодна дія, здійснена правоохоронними органами або особами, що діють від їхнього імені, не повинна змінювати електронні докази, на які згодом можуть покладатися в суді. У разі необхідності доступу до даних на «активній» комп'ютерній системі для запобігання втраті потенційних доказів цей процес має здійснюватися з мінімальним впливом на дані та виконуватися лише кваліфікованим фахівцем.

Принцип 3: Документація операцій — слід вести звітність (документувати) усіх дій, які виконуються при роботі з електронними доказами, та забезпечувати можливість перевірки цих дій із досягненням аналогічних результатів. Документація операцій також допоможе довести допустимість та надійність ланцюга збереження доказів під час кримінальних проваджень.

Принцип 4: Компетентність особи, яка вилучає електронні докази — особи, які вилучають електронні докази, повинні мати належну кваліфікацію для виконання цих дій. Якщо представник правоохоронних органів не має необхідної компетенції для виконання такої задачі, він повинен звернутися за допомогою до кваліфікованого фахівця. Зазначена особа повинна мати здатність надати свідчення, що пояснюють значення та наслідки її дій.

Принцип 5: Нагляд — відповідальна за розслідування особа несе загальну відповідальність за забезпечення дотримання закону і цих Стандартних операційних процедур (СОП).

Завжди слід дотримуватися пропорційного підходу до збору та аналізу доказів. Пропорційний підхід повинен забезпечувати баланс між збором релевантної інформації та доказів із відповідних джерел — нерелевантна інформація не повинна ні збиратися, ні зберігатися. Зібрані докази повинні використовуватися виключно для цілей розслідування фактів НСЖСІВТ та притягнення до відповідальності за вчинене. Заходи зі збору доказів повинні регулюватися міжнародними стандартами та забезпечувати дотримання міжнародного права прав людини.

Необхідно провести прозору оцінку ризиків, щоб визначити потенційні докази, які можуть міститися на пристроях осіб, що перебувають під слідством. Усі рішення щодо напрямку або обсягу розслідування повинні задокументовуватися.

Блок 5: Допустимість електронних доказів

- Усі вимоги щодо допустимості електронних доказів повинні відповідати нормам Будапештської конвенції та *lex loci* у разі відсутності інших погоджених міжнародних стандартів.
- Електронні докази є непостійними і можуть бути легко знищені або пошкоджені. Однак є кілька кроків, які слід враховувати при вирішенні питань допустимості електронних та цифрових доказів:
 - ▶ Законний дозвіл на проведення обшуків і вилучення ІТ-даних та супутньої інформації
 - ▶ Оцінка важливості, автентичності, цілісності та надійності доказів
 - ▶ Відповідні лабораторні умови, в яких проводиться будь-який аналіз або вилучення
 - ▶ Кваліфікація (технічна та академічна) аналітиків, які здійснюють цифровий судово-технічний аналіз
 - ▶ Акредитація/технічні сертифікати лабораторій, що використовуються для цифрового судово-технічного аналізу
 - ▶ Подальша перевірка судом процедур та інструментів цифрової судової експертизи, що використовуються для вилучення, збереження та аналізу доказів.
- Оцінка допустимості цифрових доказів зазвичай проходить згідно з трифазною моделлю:
 - ▶ Оцінка цифрових доказів
 - ▶ Розгляд цифрових доказів
 - ▶ Визначення цифрових доказів

■ Цифрові докази є допустимими, якщо:

- ▶ Вони встановлюють факти, що стосуються конкретного розслідування
- ▶ Вони залишаються незмінними під час процесу цифрової судової експертизи та аналізу
- ▶ Результати аналізу є чинними, надійними та підлягають рецензії
- ▶ Висновки інтерпретуються без упереджень
- ▶ Розкриваються будь-які помилки та/або невизначеності у висновках
- ▶ Розкриваються будь-які помилки та/або невизначеності та/або обмеження в інтерпретаціях результатів аналізу.

Перш ніж здійснювати будь-які кроки з вилучення та обшуку пристроїв, слід скласти повний план, визначивши ймовірні джерела доказів та предмети, які підлягають вилученню/обшуку відповідно до національного законодавства. Найкращі практики включають дотримання процедури розкриття цифрових доказів.

У випадках НСЖСІВТ слід призначити фахівця оперативного реагування/службову особу з розкриття. Фахівець оперативного реагування:

- ▶ є членом правоохоронних органів, але зазвичай не є головним слідчим;
- ▶ несе відповідальність за процес обшуку та вилучення;
- ▶ забезпечує вжиття відповідних, законних та необхідних заходів відповідно до національних норм та міжнародних стандартів для забезпечення та збирання цифрових доказів;
- ▶ несе відповідальність за будь-які дії, що змінюють цифрові докази;
- ▶ здійснює відповідні заходи для ідентифікації та зберігання цифрових доказів;
- ▶ бере на себе відповідальність за цілісність доказів;
- ▶ веде відповідні детальні записи про процес обшуку та вилучення та документує ланцюг зберігання всіх вилучених доказів;
- ▶ забезпечує детальні письмові свідчення щодо цифрових доказів;
- ▶ консультується, за необхідності та відповідно до національних норм, з відповідним прокурором та/або органами державної влади щодо розслідування НСЖСІВТ.

Забезпечення та збирання цифрових доказів

Цифрові докази означають відновлення та/або вилучення матеріалів, які мають відношення до розслідувань НСЖСІВТ. Це включає обстеження всіх пристроїв, що збирають, створюють або зберігають цифрові дані, і зазвичай складається з електронних доказів.

Рекомендації ІНТЕРПОЛа для фахівців оперативного реагування у цифровій судовій експертизі (2021 р.) надають конкретні поради, які підкреслюють важливість етапів обшуку та вилучення в розслідуванні.⁴⁸ Кожне розслідування повинно проводитися так, щоб зберегти як пристрої, так і усі дані, які мають бути вилучені.

Цифрові докази можуть зберігатися на кількох пристроях і в комунікаційних середовищах. Це може означати, що докази необхідно відслідковувати через мобільні пристрої, вебсайти, платформи, а також фізичні та цифрові носії. З великою ймовірністю докази будуть розпорошені між різними пристроями та локаціями, а не скупчені в одному місці. Це потрібно перш за все враховувати на початку розслідування.

Деякі докази можуть вимагати доступу в терміновому порядку, перш ніж вони будуть видалені чи змінені. Це слід враховувати під час планування етапу обшуку та вилучення.

Під час збору загальнодоступних (публічних) даних може залишатися цифровий слід.⁴⁹ Це може поставити під загрозу постраждалих осіб, свідків та відповідних фахівців.

Докази можуть бути знайдені (не вичерпно):

- ▶ на комп'ютерах, мобільних пристроях, смартфонах, планшетах, цифрових камерах, USB-накопичувачах, навігаційних системах транспортних засобів, ігрових консолях;
- ▶ на віддалених ресурсах, таких як онлайн-платформи, соціальні мережі, форуми, онлайн-чати, новинні сайти, сайти з віковим обмеженням, онлайн-ігри, чати в іграх;
- ▶ на записах в мобільних телефонах, вебпошті/електронній пошті, віддаленому файловому сховищі (включно із хмарним сховищем), журналах активності постачальників інтернет-послуг (ISP);

- ▶ через системи обміну повідомленнями: текстові повідомлення мобільних телефонів, голосові дзвінки, електронна пошта, голосові повідомлення, інтернет-чати, у месенджерах, через соціальні мережі;
- ▶ через пристрої, які взаємодіють (конектяться, передають інформацію) за допомогою Інтернету, наприклад розумні колонки, смартгодинники, домашні комплекти, приховані камери, системи безпеки, фітнес-трекери, пристрої відстеження AirTags, безпілотні дрони;
- ▶ у віртуальних активах, наприклад криптовалюти;
- ▶ через мережеві пристрої, наприклад маршрутизатори, бездротові точки доступу, мережеві пристрої для зберігання даних.

Деякі з цих джерел потенційних доказів можуть вимагати даних для входу, але частина цієї інформації може бути в публічному доступі.

Коли ресурси обмежені, а розслідування є терміновими, слідчі повинні:

- ▶ проводити оцінювання ризиків;
- ▶ визначити, куди найкраще спрямувати ресурси/напрями розслідування, що мають найбільші шанси на успіх у зборі та забезпеченні даних.

Це має здійснюватися відповідно до основоположних прав та міжнародних стандартів.

Коли розслідуються справи щодо НСЖСІВТ, все частіше виникає потреба⁵⁰ в міжнародній співпраці.

Блок 6: Допомога в транснаціональних справах

- Запити на допомогу зазвичай можуть подаватися від органу правопорядку до органу правопорядку в межах транснаціональних розслідувань без потреби формального запиту про взаємну правову допомогу.
- Доступні приклади [форм запитів моделі ВПД](#).
- У деяких випадках інформація та розвіддані, отримані компетентним національним органом, наприклад поліцією, можуть прийматися як докази судами інших держав.
- Якщо потреба у транснаціональній допомозі є значною, може знадобитися подання формального запиту ВПД до компетентного національного органу, відповідно до Конвенції та суміжного Протоколу про взаємну допомогу в кримінальних справах (2000 р.) (Європейська серія договорів ETS № 182) і згідно з Другим додатковим протоколом до Конвенції про кіберзлочинність щодо посиленої співпраці та розкриття електронних доказів (Договірна серія Ради Європи CETS № 224).

Корисні посилання:

- [Європейська судова мережа](#) — EJM
 - ▶ Мережа національних контактних точок для сприяння співпраці у транснаціональних кримінальних справах.
- [Міжнародна асоціація прокурорів](#) — IAP
 - ▶ Міжнародна спільнота прокурорів, що створена та спрямована на встановлення й підтримку стандартів професійної практики та етики у всьому світі.
 - ▶ Має 177 країн-членів, а також членів – фізичних осіб.
- [Глобальна мережа прокурорів з боротьби з кіберзлочинністю](#) — G-PEN
 - ▶ Єдина глобальна мережа прокурорів з боротьби з кіберзлочинністю, створена у 2008 році, пропонує спеціалізовану мережу контактних осіб, підготовку та зростаючу бібліотеку ресурсів.
- [UNODOC MLA Writer Tool](#) — інструмент, розроблений Управлінням ООН з наркотиків і злочинності, для запитів про ВПД
 - ▶ Підтримує своєчасне складання запитів про ВПД, покращує час реагування та збільшує рівень успішної транснаціональної співпраці.
 - ▶ Дозволяє складати запити кількома мовами, з можливістю перекладу проєктів на інші мови.
- Додаткові вказівки щодо міжнародної співпраці для прокурорів можна знайти в [«Керівництві Управління ООН з наркотиків і злочинності щодо статусу та ролі прокурорів»](#) (2014 р.).

Запити на взаємну правову допомогу (ВПД) повинні отримувати пріоритетний розгляд з самого початку розслідування, особливо коли йдеться про кіберсталкінг, сексторшин або інтимні зображення людини, отримані без її згоди.

Блок 7: Керівні принципи міжнародної співпраці⁵¹

Рішення щодо пріоритетності розслідування/притягнення до відповідальності повинні прийматися якнайшвидше, щоб мінімізувати травмування потерпілої особи через уникнення ведення справи в кількох юрисдикціях.

Рішення про те, яка держава має юрисдикцію і якій державі буде наданий пріоритет, є складним питанням, яке вимагає аналізу та ухвалення індивідуального рішення для кожного конкретного випадку.

Чинники, що враховуються при визначенні юрисдикції:

- **Процедурні питання:** сюди входять питання притягнення до кримінальної відповідальності вдруге за той самий злочин між юрисдикціями, меморандуми про взаєморозуміння (МПВ), а також питання екстрадиції: наприклад, чи є договір про екстрадицію між країнами і чи дозволяють держави екстрадицію своїх громадян.
- **Істотні питання:** оцінювання, яка юрисдикція має виграну справу і може очікувати на успішне притягнення до відповідальності. Щоб визначити це, зважають на кількість та якість допустимих доказів, а також попередні успіхи або невдачі в притягненні до відповідальності в подібних справах.
- **Найкращі інтереси постраждалих осіб:** де проживає постраждала особа? Як можна мінімізувати стрес і незручності для постраждалої особи (наприклад, уникнути необхідності свідчити більше ніж один раз, чи доведеться подорожувати між різними державами, чи можна зробити все на місці тощо)? Яка(-і) юрисдикція(-і) має(-ють) протоколи для зменшення травматизації для постраждалих осіб? Як місце розташування вплине на вимоги щодо компенсації від постраждалих осіб проти правопорушників?
- **Свідки:** Яка юрисдикція накладає найменше навантаження на свідків? Де знаходяться більшість свідків? Чи є в місці знаходження свідків плани захисту, якщо в цьому виникне потреба?
- **Обвинувачений:** чи дозволяє держава обвинуваченого екстрадицію? Які є альтернативи особистій присутності (якщо такі існують)?
- **Докази:** чи будуть ключові, релевантні докази передаватися електронним шляхом, через свідчення/показання, надані через аудіовізуальні посилання (наприклад, через внутрішню систему відеоспостереження (CCTV)) або через надання фізичних доказів у іншій юрисдикції?
- **Договір про взаємну правову допомогу (ВПД):** Якщо між країнами є договір про ВПД, це може бути орієнтиром для подальших дій.
- **Внески правоохоронних органів у розслідування:** Сюди входить розгляд тривалості розслідування до цього часу та ресурсів, які вже були витрачені на справу. Яка юрисдикція має найбільший зв'язок з кримінальним провадженням? Яка юрисдикція має достатньо ресурсів для покриття витрат на притягнення до відповідальності?
- **Строки позовної давності:** Чи є обмеження по часу для порушення кримінального провадження, що робить одну юрисдикцію більш або менш привабливою для розгляду справи?

- **Повноваження щодо призначення покарань:** Які наявні кримінальні правопорушення та покарання відповідають тяжкості злочинної поведінки у кожній можливій юрисдикції? Яка юрисдикція здатна забезпечити вирок, що стримує подібну поведінку та призводить до справедливого покарання?
- **Інші відповідні чинники.**

Блок 8: Поради щодо ефективного видалення та процесу зняття контенту

■ Ведіть звітність

- ▶ Документуйте всю інформацію, пов'язану із запитами на видалення контенту.
- ▶ Зберігайте копії з використанням надійних варіантів резервного копіювання.
- ▶ Дотримуйтеся найкращих практик збору доказів — запити на видалення можуть стати частиною кримінальних розслідувань.
- ▶ Повністю заповнюйте необхідні документи та форми, щоб надати повну та детальну інформацію з самого початку.

■ Дійте оперативно

- ▶ Робіть запити на видалення швидко, щоб зменшити шкоду та запобігти повторній віктимізації постраждалої особи.
- ▶ Ознайомтеся з політиками та процедурами видалення контенту провідних платформ, щоб уникнути несподіванок, які можуть спричинити затримки.

■ Дотримуйтеся послідовного підходу

- ▶ Запити на видалення мають бути законними.
- ▶ Запити на видалення повинні добре обґрунтовуватися доказами.
- ▶ Використовуйте однаковий підхід/процес до всіх платформ і запитів на видалення, щоб забезпечити впровадження найкращих практик.

■ Співпрацюйте з партнерами

- ▶ Встановлюйте робочі зв'язки з колегами, які працюють у схожих сферах або мають досвід у процесах видалення контенту.
- ▶ Використовуйте національні, міжнародні та регіональні мережі, якщо це доцільно, для консолідації зусиль та посилення впливу.
- ▶ Співпрацюйте з платформами, а не розглядайте їх як перешкоди.

■ Використовуйте різні процеси для різних цілей

- ▶ Крім подання запитів на видалення можна також подавати запити на збереження даних, щоб гарантувати, що докази та розвіддані не будуть видалені.
- ▶ У певних ситуаціях збереження доказів може бути так само важливим для розслідування, як і видалення контенту для доступу постраждалої особи до правосуддя.
- ▶ Можна застосовувати різні процеси, що доповнюють один одного.

Список використаних джерел

1. К. В. Креншоу, «Демаргіналізація перетину раси та статі: критика доктрини боротьби з дискримінацією з точки зору темношкірих феміністок, теорія фемінізму та антирасистська політика» (K W Crenshaw, 'Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine Feminist Theory and Antiracist Politics') (1989 р.) Правовий форум Чиказького університету, т. 8, с. 139–167.
2. Щодо специфічних поведінкових проявів див. Таблицю 1.
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція, 2011 рік) використовує підхід, орієнтований на постраждалих осіб.
4. Рада Європи, Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру онлайн-насильства стосовно жінок (20 жовтня 2021 року).
5. «Бутуруга проти Румунії» (*Buturugă v. Romania*), № 56867/15, 11 лютого 2020 року.
6. Рада Європи, Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру онлайн-насильства стосовно жінок (20 жовтня 2021 року).
7. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (2011 р.). Далі — Стамбульська конвенція.
8. Європейська комісія, «Пропозиція щодо Директиви Європейського Парламенту і Ради про боротьбу із насильством стосовно жінок і домашнім насильством», COM (2022 р.) с. 105, остаточна редакція.

9. ГАООН, Звіт Генерального секретаря щодо посилення зусиль з викорінення всіх форм насильства стосовно жінок та дівчат (18 серпня 2022 року) Док. ООН A/7/302; Жінки ООН, «Викорінення насильства стосовно жінок і дівчат — інфографіка та рекомендації» (2022 р.).
10. Обговорення континуума насильства стосовно жінок див. нижче в розділі 2.4.
11. Невичерпний перелік. Перелік у Таблиці 1 окреслює деякі з найпоширеніших форм НСЖСІВТ. Примітка: в ході технологічного прогресу регулярно з'являються нові форми поведінкових проявів НСЖСІВТ: наприклад, «діпфейки», створені за допомогою штучного інтелекту.
12. ЄІГР, «Кібернасильство стосовно жінок та дівчат: ключові терміни та поняття» (EIGE, 'Cyber Violence against Women and Girls: Key Terms and Concepts') (2022 р.) с. 7.
13. К. Баркер і О. Юраш, «Онлайн-мізогінія як злочин на ґрунті ненависті: виклик для правового регулювання» (Barker & O Jurasz, Online misogyny as a hate crime: a challenge for legal regulation)(Routledge, 2019 р.), с. xiv.
14. ЄІГР, «Кібернасильство стосовно жінок та дівчат: Ключові терміни та поняття» (2022 р.) с. 6.
15. Рада ООН з прав людини, доповідь Спеціального доповідача з питань насильства стосовно жінок, його причин та наслідків онлайн-насильства щодо жінок та дівчат з точки зору прав людини, публікація ООН, (18 червня 2018 року) A/HRC/38/47.
16. Уряд Австралії, «Гендерне насильство» ('Gendered violence'), Комісар з безпеки в Інтернеті (1 грудня 2023 року).
17. Уряд Австралії, «Чому жінки?» ('Why women?'), Комісар з безпеки в Інтернеті (12 грудня 2023 року).
18. Л. Келлі, «Континуум сексуального насильства» у Дж. Гаммер та М. Мейнар (ред.) «Жінки, насильство та соціальний контроль» (L Kelly, 'The Continuum of Sexual Violence' in J Hanmer and M Maynard (eds) Women, Violence and Social Control) (Palgrave MacMillan, Лондон, 1987 р.).
19. А. ван Вілк, «Кібернасильство та мова ворожнечі в Інтернеті стосовно жінок» (A van Wilk, 'Cyber violence and hate speech online against women'), Європейський Парламент (вересень 2018 року).

20. Міжнародна комісія юристів, «МКЮ публікує рекомендації щодо законів для запобігання гендерному насильству стосовно жінок в Інтернеті та боротьби з цим явищем» (19 травня 2023 року).
21. Стамбульська конвенція, стаття 4, пункт 3.
22. Рада Європи, «Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру насильства стосовно жінок» (20 жовтня 2021 року) пункт 24.
23. Жінки ООН, «Запитання й відповіді: види насильства стосовно жінок і дівчат»; Д. Чайлд, Дж.-О. Ганна, А. Гілдрет і Дж. І. Грант, «Інструментарій для проєктування та інновацій у сфері цифрової безпеки: типологія шкідливого онлайн-контенту» (D Child, J-O Hanna, A Hildreth and J I Grant, 'Toolkit for Digital Safety Design Interventions and Innovations: Typology of Online Harms'), Аналітичний звіт Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) (серпень 2023 року); К. Баркер і О. Юраш, «Текстове (сексуальне) насильство та онлайн-насильство стосовно жінок: шлях до реформування законодавства?» (K Barker & O Jurasz, 'Text-based (sexual) abuse and online violence against women: towards law reform?') у Дж. Бейлі, А. Флінн і Н. Генрі, «Насильство та жорстоке поводження із застосуванням технологій — міжнародні перспективи та досвід» (J Bailey, A Flynn & N Henry, Technology-Facilitated Violence and Abuse – International Perspectives and Experiences), Emerald, с. 247–267.
24. Європейська Комісія, «Довідкова публікація “Давайте покінчимо з насильством стосовно жінок”» ('Let's put an end to Violence Against Women Factsheet') (листопад 2021 року).
25. Аналітичний відділ журналу Economist, «Оцінка поширеності онлайн-насильства стосовно жінок» ('Measuring the prevalence of online violence against women'), Economist (2021 р.).
26. Жінки ООН, «Запитання й відповіді: види насильства стосовно жінок і дівчат»; Д. Чайлд, Дж.-О. Ганна, А. Гілдрет і Дж. І. Грант, «Інструментарій для проєктування та інновацій у сфері цифрової безпеки: типологія шкідливого онлайн-контенту», Аналітичний звіт Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) (серпень 2023 року); К. Баркер і О. Юраш, «Текстове (сексуальне) насильство та онлайн-насильство стосовно жінок: шлях до реформування законодавства?» (K Barker & O Jurasz, 'Text-based (sexual) abuse and online violence against women: towards law reform?') у Дж. Бейлі, А. Флінн і Н. Генрі, «Насильство та жорстоке поводження із застосуванням технологій — міжнародні перспективи та досвід» (J Bailey, A Flynn & N Henry, Technology-Facilitated Violence

and Abuse – International Perspectives and Experiences), Emerald, с. 247–267, Equality Now, «Переслідування з використанням дипфейкових зображень, сексуальна експлуатація із застосуванням технологій та закон» ('Deepfake Image-Based Sexual Abuse, Tech Facilitated Sexual Exploitation and The Law') (2024 p.).

27. Аналітичний відділ журналу Economist, «Оцінка поширеності онлайн-наси́льства стосовно жінок» ('Measuring the prevalence of online violence against women'), Economist (2021 p.).
28. Аналітичний відділ журналу Economist, «Оцінка поширеності онлайн-наси́льства стосовно жінок» ('Measuring the prevalence of online violence against women'), Economist (2021 p.).
29. Рада Європи, «Кібернаси́льство стосовно жінок»; Amnesty International, «Amnesty виявлено тривожний вплив онлайн-переслідування стосовно жінок» ('Amnesty reveals alarming impact of online abuse against women') (20 листопада 2017 року).
30. Жінки ООН, «Запитання й відповіді: Типи наси́льства стосовно жінок та дівчат».
31. Рада Європи «Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру наси́льства стосовно жінок» (20 жовтня 2021 року) пункт 25.
32. Рада Європи, Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру онлайн-наси́льства стосовно жінок (20 жовтня 2021 року).
33. Рада Європи, «Кібернаси́льство стосовно жінок».
34. Рада Європи «Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру наси́льства стосовно жінок» (20 жовтня 2021 року) пункт 8, Н. Генрі, А. Флінн та А. Пауелл «Домашнє та сексуальне наси́льство з використанням технологій: огляд». Наси́льство стосовно жінок, (2020 p.), 26(15-16), с. 1828-1854.
35. Рада Європи, «Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру наси́льства стосовно жінок» (20 жовтня 2021 року) пункт 24.
36. Європейська Комісія, «Довідкова публікація “Давайте покінчимо з наси́льством стосовно жінок”» ('Let's put an end to Violence Against Women Factsheet') (листопад 2021 року).
37. Рада Європи, Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру онлайн-наси́льства стосовно жінок (20 жовтня 2021 року).

38. Європейська комісія, «Пропозиція щодо Директиви Європейського Парламенту і Ради про боротьбу із насильством стосовно жінок і домашнім насильством», COM (2022 р.), с. 105, остаточна редакція.
39. Ніомбо Ломба, Сесілія Наварра та Мінікші Фернандес, «Боротьба з гендерним насильством: кібернасильство. Оцінка європейської ефективності» (Niombo Lomba, Cecilia Navarra and Meenakshi Fernandes, 'Combatting gender-based violence: cyberviolence. European added value assessment'), аналітичний документ Дослідницької служби Європейського парламенту (2021 р.) 662261 (березень 2021 року), с. 9.
40. Міністерство юстиції, «Уряд посилює боротьбу зі створенням “діпфейків”» (16 квітня 2024 року) <https://www.gov.uk/government/news/government-cracks-down-on-deepfakes-creation>.
41. Федеральне міністерство юстиції, «Основні положення закону проти цифрового насильства» (14 червня 2023 року) https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/2023_Digitale_Gewalt.html?nn=148850.
42. ЄІГР, «Гендерно чутливе спілкування» (2024 р.).
43. Блок 2: Перешкоди, з якими стикаються жінки у доступі до правосуддя.
44. Антидефамційна ліга (ADL), «Розслідування випадків цифрового переслідування: пом'якшення шкоди онлайн та в реальності. Інструментарій для правоохоронних органів» (Investigating Digital Abuse: Mitigating Harm Online and on The Ground – A Toolkit for Law Enforcement) (6 лютого 2024 року), с. 15.
45. Фонд ООН у галузі народонаселення, «Пакет основних послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства» (30 грудня 2015 року), с. 37.
46. Мотивація для помсти відрізняється від мотивації для відплати. У цьому контексті «помста» означає захід у відповідь на завдану кривду, тоді як «відплата» стосується дій, спрямованих на покарання або помсту за сприйняту, але не обов'язково доведену, кривду.
47. Блок 4 відтворено з: Управління ООН з наркотиків та злочинності, «Посібник з підготовки працівників системи кримінального правосуддя щодо кібернасильства стосовно жінок і дівчат» (CVAWG) (2022 р.), с. 59.

48. ІНТЕРПОЛ, «Рекомендації для фахівців оперативного реагування у цифровій судовій експертизі» (березень 2021 року).
49. Асоціація начальників поліцейських управлінь Великої Британії (АСРО) «Керівництво з найкращих практик для цифрових доказів» (березень 2012 року), с. 10.
50. Управління ООН з наркотиків та злочинності, [«Посібник з підготовки працівників системи кримінального правосуддя щодо кібернасильства стосовно жінок і дівчат»](#) (CVAWG) (2022 р.), с. 67.
51. Блок 7: Рекомендації щодо міжнародного співробітництва змінені з оригінальної версії, створеної: Управлінням ООН з наркотиків та злочинності, [«Посібник з підготовки працівників системи кримінального правосуддя щодо кібернасильства стосовно жінок і дівчат»](#) (CVAWG) (2022 р.), с. 67.

Джерела та посилання

ЄС, ООН та першоджерела

«Бутуруга проти Румунії» (Buturugă v. Romania № 56867/15, 11 лютого 2020 року).

Рада Європи, Комітет Сторін, «Рекомендація щодо впровадження Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами у Боснії та Герцеговині» (6 грудня 2022 року) <https://rm.coe.int/ic-cp-inf-2022-7-cop-recommendation-bosnia-herzegovina-eng/1680a952ab>.

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (2011 р.) (Договірна серія Ради Європи CETS № 210) <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=210>.

Конвенція Ради Європи та суміжний Протокол про взаємну допомогу в кримінальних справах (2000 р.) (Європейська серія договорів ETS № 182)

Рада Європи, «Кібернасильство стосовно жінок» <https://www.coe.int/en/web/cyberviolence/cyberviolence-against-women>.

Рада Європи «Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру насильства стосовно жінок» (20 жовтня 2021 року) <https://rm.coe.int/grevio-rec-no-on-digital-violence-against-women/1680a49147>.

Рада Європи, «Чотири стовпи Стамбульської конвенції» <https://rm.coe.int/coe-istanbulconvention-brochure-en-r03-v01/1680a06d4f>.

Рада Європи, Посібник з навчання для суддів та прокурорів щодо забезпечення доступу жінок до правосуддя (вересень 2017 року) <https://rm.coe.int/training-manual-women-access-to-justice/16808d78c5>.

ЄІГР, «Кібернасильство стосовно жінок та дівчат: ключові терміни та поняття» (2022 р.).

ЄІГР, «Гендерно чутливе спілкування» (2024 р.). https://eige.europa.eu/publications-resources/toolkits-guides/gender-sensitive-communication/practical-tools-checklists-and-summary-tables?language_content_entity=en.

Європейська Комісія, «Пропозиція щодо Директиви Європейського Парламенту і Ради про боротьбу із насильством стосовно жінок і домашнім насильством», COM (2022 р.), с. 105, остаточна редакція <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0105>.

Європейська Комісія, «Довідкова публікація “Давайте покінчимо з насильством стосовно жінок”» (листопад 2021 року) https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/factsheet_let_s_put_an_end_to_violence_against_women_november_2021_en.pdf.

ІНТЕРПОЛ, «Рекомендації для фахівців оперативного реагування у цифровій судовій експертизі» (березень 2021 року) <https://www.interpol.int/content/download/16451/file/Guideline%20for%20First%20Responders%20Leaflet%20to%20be%20published%20on%20public%20INTERPOL.pdf>.

Ніомбо Ломба, Сесілія Наварра та Мінікші Фернандес, «Боротьба з гендерним насильством: кібернасильство. Оцінка європейської ефективності» (Niombo Lomba, Cecilia Navarra and Meenakshi Fernandes, 'Combating gender-based violence: cyberviolence. European added value assessment'), аналітичний документ Дослідницької служби Європейського парламенту (EPRS) STU (2021) 662621 (березень 2021 року) [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662621/EPRS_STU\(2021\)662621_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662621/EPRS_STU(2021)662621_EN.pdf).

Другий додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, спрямований на посилення співпраці та розкриття електронних доказів (CETS № 224).

Жінки ООН, «Викорінення насильства стосовно жінок і дівчат — інфографіка та рекомендації» (2022 р.)

Жінки ООН, «Запитання й відповіді: типи насильства стосовно жінок та дівчат» <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/types-of-violence>.

Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок, Загальна рекомендація № 35 щодо гендерно зумовленого насильства стосовно жінок, яка оновлює Загальну рекомендацію № 19, Док. ООН CEDAW/C/GC/35 (26 липня 2017 року).

Фонд ООН у галузі народонаселення, «Пакет основних послуг для жінок і дівчат, які зазнали насильства» (30 грудня 2015 року) <https://www.unfpa.org/essential-services-package-women-and-girls-subject-violence>.

Генеральна Асамблея ООН, Звіт Генерального секретаря щодо посилення зусиль з викорінення всіх форм насильства стосовно жінок та дівчат, Док. ООН A/7/302 (18 серпня 2022 року).

Комітет ООН з прав людини, Доповідь Спеціального доповідача з питань захисту й заохочення права на свободу переконань і їх вираження, Ірен Хан, Док. ООН A/76/258 (30 липня 2021 року).

Рада ООН з прав людини, Доповідь Спеціального доповідача з питань насильства стосовно жінок, його причин та наслідків онлайн-насильства щодо жінок та дівчат з точки зору прав людини, публікація ООН, A/HRC/38/47 (18 червня 2018 року) <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc3847-report-special-rapporteur-violence-against-women-its-causes-and>.

Управління ООН з наркотиків та злочинності, «Кіберзлочинність: Практичні аспекти розслідування кіберзлочинів та цифрова судова експертиза».

Управління ООН з наркотиків та злочинності, «Статус та ролі прокурорів: посібник Управління ООН з наркотиків та злочинності та Міжнародної асоціації прокурорів» (2014 р.).

Посібник Управління ООН з наркотиків та злочинності, «Посібник з підготовки працівників системи кримінального правосуддя щодо кібернасильства стосовно жінок і дівчат» (CVAWG) (2022 р.) https://www.unodc.org/documents/southernafrica//Publications/CriminalJusticeIntegrity/GBV/UNODC_v4_121022_normal_pdf.pdf.

Інші доповіді та вебресурси

А. ван Вілк, «Кібернасильство та мова ворожнечі в Інтернеті стосовно жінок», Європейський Парламент (вересень 2018 року) [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf).

Антидефамацийна ліга (ADL), «Розслідування цифрового переслідування: пом'якшення шкоди онлайн та в реальності — Інструментарій для правоохоронних органів», (6 лютого 2024 року) <https://www.adl.org/resources/action-guide/investigating-digital-abuse-mitigating-harm-online-and-ground-toolkit-law>.

Асоціація начальників поліцейських управлінь Великої Британії (ACPO) «Керівництво з найкращих практик для цифрових доказів» (березень 2012 року) <https://library.college.police.uk/docs/acpo/digital-evidence-2012.pdf?>.

Уряд Австралії, «Гендерне насильство», Комісар з безпеки в Інтернеті (1 грудня 2023 року).

Уряд Австралії, «Чому жінки?», Комісар з безпеки в Інтернеті (12 грудня 2023 року).

Amnesty International, «Amnesty виявляє тривожний вплив онлайн-переслідування стосовно жінок» (20 листопада 2017 року) <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>.

Федеральне міністерство юстиції, «Основні положення закону проти цифрового насильства» (14 червня 2023 року) https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/2023_Digitale_Gewalt.html?nn=148850.

Д. Чайлд, Дж.-О. Ганна, А. Гілдрет і Дж. І. Грант, «Інструментарій для проектування та інновацій у сфері цифрової безпеки: типологія шкідливого онлайн-контенту», Аналітичний звіт Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) (серпень 2023 року) https://www3.weforum.org/docs/WEF_Typology_of_Online_Harms_2023.pdf.

Аналітичний відділ журналу Economist, «Вимірювання поширеності онлайн-наси́льства стосовно жінок», Economist (2021 р.) <https://onlineviolencewomen.eiu.com/>.

Equality Now, «Переслідування з використанням дипфейкових зображень, сексуальна експлуатація із застосуванням технологій та закон» (2024 р.) <https://equalitynow.org/resource/briefing-paper-deepfake-image-based-sexual-abuse-tech-facilitated-sexual-exploitation-and-the-law/>.

Міжнародна комісія юристів, «МКЮ публікує рекомендації щодо законів для запобігання з гендерним насильством стосовно жінок в Інтернеті та боротьби з цим явищем» (19 травня 2023 року) <https://www.icj.org/icj-publishes-guidance-for-laws-to-prevent-and-address-online-gender-based-violence-against-women/>.

Міністерство юстиції, «Уряд посилює боротьбу зі створенням “дипфейків”» (16 квітня 2024 року) <https://www.gov.uk/government/news/government-cracks-down-on-deepfakes-creation>.

Академічні джерела

К. Баркер і О. Юраш, «Онлайн-мізогінія як злочин на ґрунті ненависті: виклик для правового регулювання» (K Barker and O Jurasz, *Online misogyny as a hate crime: a challenge for legal regulation*) (Routledge, 2019 р.).

К. Баркер і О. Юраш, «Текстове (сексуальне) насильство та онлайн-насильство стосовно жінок: шлях до реформування законодавства?» (K Barker and O Jurasz, 'Text-based (sexual) abuse and online violence against women: towards law reform?') у Дж. Бейлі, А. Флінн і Н. Генрі, «Насильство та жорстоке поводження із застосуванням технологій: міжнародний контекст і досвід» (J Bailey, A Flynn and N Henry, *Technology-Facilitated Violence and Abuse – International Perspectives and Experiences*), Emerald, с. 247–267.

К. В. Креншоу, «Демаргіналізація перетину раси та статі: критика доктрини боротьби з дискримінацією з точки зору чорношкірих феміністок, теорія фемінізму та антирасистська політика» (K W Crenshaw, 'Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine Feminist Theory and Antiracist Politics') (1989 р.) Правовий форум Чиказького університету, т. 8, с. 139–167.

Л. Келлі, «Континуум сексуального насильства» у Дж. Гаммер та М. Мейнар (ред.) «Жінки, насильство та соціальний контроль» (L Kelly, 'The Continuum of Sexual Violence' in J Hanmer and M Maynard (eds) *Women, Violence and Social Control*) (Palgrave MacMillan, Лондон), 1987 р.

Н. Генрі та А. Пауелл, «Сексуальне насильство з використанням технологій: огляд емпіричних досліджень» (N Henry, and A Powell, 'Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research'). «Травма, насильство та переслідування» (Trauma, Violence, and Abuse) (2018 р.), 19(2), с. 195–208. [https:// doi.org/10.1177/1524838016650189](https://doi.org/10.1177/1524838016650189).

Н. Генрі, А. Флінн та А. Пауелл, «Сексуальне насильство з використанням технологій: огляд» (N Henry, A. Flynn, and A Powell, 'Technology-Facilitated Domestic and Sexual Violence: A Review.') «Насильство стосовно жінок» (Violence Against Women) (2020 р.), 26(15–16), с. 1828–1854. [https:// doi.org/10.1177/1077801219875821](https://doi.org/10.1177/1077801219875821).

www.coe.int

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. Вона нараховує 46 держав-членів, включно з усіма державами-членами Європейського Союзу. Усі держави-члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини - договору, спрямованому на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції у державах-членах.

#IstanbulConventionSavesLives

#CoeCOVAW

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE